

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- एनओआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११ अ

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक : १९ ऑगस्ट, २००४

बाधा :- शासनाचे समक्रमांकाचे दिनांक १७ जुलै, २००४ चे पत्र

प्रस्तावना :-

दरवर्षी राज्यातील निरनिराळ्या अपघातांमुळे (उदा. वाहन अपघात, विज पडणे, पूर, सर्पदंश इ.) ब-बाध शेतक-बांना मृत्यू ओढवतो किंवा अपंगत्व येते. घरातील कर्त्या व्यक्तीच्या अशा अनैसर्गिक व अकस्ती मृत्युमुळे त्या कुटुंबास व विशेषतः अल्प व अल्पसंख्ये धूपारक कुटुंबास हलाखीच्या परिस्थितीस तोंड द्यावे लागते. शासन शेतक-बांना अनेक प्रकारे मदत करत असले तरी अशा शेतक-बांसाठी सध्या कोणतेही स्वतंत्र विमा संरक्षण अस्तित्वात नाही. वास्तव राज्यातील सर्व शेतक-बांसाठी गुजरातसारख्या राज्यांचा अनुभव विचारात घेऊन एक विमा पॅलिसी घेण्याची बाब काही काळ शासनाच्या विचाराधीन होती.

२. या अनुषंगाने शासनाने विविध विमा कंपन्यांकडून प्रस्ताव मागविले होते. विमा कंपन्यांकडून प्राप्त सर्व प्रस्तावांची सविस्तर छाननी केल्यानंतर आय.सी.आय.सी.आय लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव सर्वात जास्त योग्य असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले. सर्व बाबींचा सखोल विचार करून शासन याबाबत आता पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यातील सर्व शेतक-बांना विमा संरक्षण देण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव स्वीकारण्यात येत आहे.

सा.ल
१/९

३/९

७/९

१२/९/०९

सदर योजनेबाबत वा तपशील पुढीलप्रमाणे आहे.

- i) राज्यातील महसूल विभागाच्या ७/१२ अथवा ८-अ उता-यावरील नोंदीनुसार पात्र असलेल्या सर्व सुमारे १०० लाख खातेदार शेतकऱ्यांना ही योजना लागू राहिली.
- ii) १२ ते ७० वयोगटातील उपरोक्त नमूद सर्व शेतकरी या योजनेअंतर्गतच्या लाभाला पात्र असतील.
- iii) शेतकऱ्यास शेती कस्त असतांना अथवा अन्य कोणत्याही कारणाने उवा. बीज पडणे, वाहन अपघात, बुडणे, सर्पदंश इ. मुळे अपघात झाल्यास त्याचा या योजनेअंतर्गत लाभालाही समावेश होईल.
- iv) पुढील बाबी/कारणांच्या यामध्ये समावेश होणार नाही.
  - अ) सध्याचे अपंगत्व
  - ब) आत्महत्येचा प्रयत्न, आत्महत्या किंवा जाणीवपुरक स्वतःला जखमी करून घेणे.
  - क) गुन्ह्याच्या उद्देशाने कायदयाचे उल्लंघन करतांना झालेला अपघात.
  - ड) अमली पदार्थाच्या अंमलाखाली असतांना झालेला अपघात.
  - इ) नैसर्गिक मृत्यू
  - ई) भ्रमिष्टपणा
- v) या योजनेअंतर्गत मिळणारे लाभ पुढीलप्रमाणे असतील.

अपघाताचे स्वरूप

अपघाताचे स्वरूप	नुकसान भरपाई
अ) अपघाती मृत्यू	रु.१०००००/-
ब) अपघातामुळे २ डोळे अथवा २ अवयव निकामी होणे	रु.१०००००/-
क) अपघातामुळे १ डोळ्या व १ अवयव निकामी होणे	रु.१०००००/-
ड) अपघातामुळे १ डोळ्या अथवा १ अवयव निकामी होणे	रु.५०००००/-

२. सदर विमा संरक्षण योजनेअंतर्गत राज्य शासन आय.सी.आय.सी.आय नॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीस प्रती शेतकरी प्रती वर्षी रु.६/- याप्रमाणे विमा हप्ता देईल. यावरील देव सेवाशुल्क सुध्दा

शासन अदा न्हरेल. सदर योजनेसंदर्भी राज्य शासनाचें अन्य कोणतेही दायित्व असणार नाही. तसेच शेतक-यास यासाठी कोणतीही स्वकम विमा कंपनीस वेगळ्याने अदा करावी लागणार नाही.

३. आय.सी.आय.सी.आय लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीच्या सदर योजनेअंतर्गतच्या लाभापासुन संपूर्ण राज्यातील कोणताही शेतकरी वंचित राहणार नाही, अशा दृष्टीने राज्य शासन सदर विमा कंपनीस आवश्यक ते सहाय्य करील.

४. या योजनेअंतर्गत निधी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीस देण्याबाबत वेगळ्याने कार्यवाही करण्यात येईल. त्यानुसार खर्चाची तस्तूद यथावकाश करण्यात येईल.

५. या योजनेतर्गत कार्यपध्दती तसेच आवश्यक कागदपत्रे, यंत्रणा इत्यादी बाबतचा सविस्तर तपशील स्वतंत्ररित्या निर्गमित करण्यात येईल आणि त्याद्वारे सदर योजनेच्या अंमलबजावणीची तारीख निश्चित करण्यात येईल. सध्या सदर शासन निर्णयानुसार सदर योजनेस प्रशासकिय मान्यता देण्यात येत आहे.

६. हे आदेश नियोजन व वित्त विभागाच्या सहमतीने त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक -३८४/व्यय-१, दिनांक १७/८/२००४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(श.स.जाधवे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,

प्रति,

मा.मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव
सचिव, मा.मुख्यमंत्री सचिबालय
सचिव, मा.उपमुख्यमंत्री कार्यालय
स्वाजगी सचिव, मा.मंत्री, कृषि, विधी व न्याय
स्वाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, कृषि
स्वाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, फलोत्पादन
नंदराव यासील सर्व विभाग

सर्व मंत्री / राज्य मंत्री यांचे खाते आणि सचिवालय, मंत्रालय, मुंबई
 मा. मुख्य सचिव यांचे स्वोद्य सहाय्यक
 अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
 प्रधान सचिव (महसूल व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
 प्रधान सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि भवन,
 नवी दिल्ली.
 सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा), नवी दिल्ली.
 आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 आयुक्त, सहकार आणि निर्बंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
 व्यवस्थापक संचालक, आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी,
 इंग्लिश हाऊस, केशवराव खांडे मार्ग, महालक्ष्मी, मुंबई ४०००३४.
 संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
 अधिदान व लेखा अधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई
 महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, १ नवीनदास रोड, मुंबई-२३
 महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
 महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
 विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
 संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
 संचालक, फसोत्पादन, मृदसंचारण, नियोजन, विस्तार व प्रशिक्षक, साखर संचालक
 मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
 सर्व जिल्हाधिकारी.
 सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
 सर्व व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक
 सर्व कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
 पत विशेषज्ञ (credit specialist) नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 सर्व अधिष्ठाक कृषि अधिकारी
 अपर सचिव, कृषि व पशुम विभाग (पशुम-१/पशुम-२) मंत्रालय, मुंबई
 कृषि अधिकारी २५ अ, कृषि व पशुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
 निबंध नस्ती ?? अ

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११ अ
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक ५ जानेवारी, २००५

वाचा :- शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्रमांक एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११-अ,
दि. १९ ऑगस्ट, २००४

प्रस्तावना :-

राज्यामध्ये सुमारे १ कोटी शेतकरी आहेत. शेती व्यवसाय करताना होणारे विविध अपघात, तसेच विज पडणे, पूर, सर्पदंश, वाहन अपघात, कोणत्याही नैसर्गिक आपत्तीमुळे होणारे अथवा अन्य कोणतेही अपघात यामुळे बऱ्याच शेतकऱ्यांना मृत्यु ओढवतो, किंवा काहींना अपंगत्व येते. घरातील कर्त्या व्यक्तीस झालेल्या सदर अपघातामुळे कुटुंबाचे उत्पन्नाचे साधन बंद होऊन अडचणीची परिस्थिती निर्माण होऊ शकते. अशा अपघातग्रस्त शेतकऱ्यांस / त्यांच्या कुटुंबास लाभ देण्याकरीता कोणतीही स्वतंत्र विमा योजना नसलेमुळे एक योजना तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

१.१ या अनुषंगाने शासनाने विविध विमा कंपन्यांकडून प्रस्ताव मागविले होते. विमा कंपन्यांकडून प्राप्त सर्व प्रस्तावांची सविस्तर छाननी केल्यानंतर आय.सी.आय.सी.आय लॉंबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव सर्वात जास्त योग्य असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले. सर्व बाबींचा सखोल विचार करून शासनाने आय.सी.आय.सी.आय.लॉंबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीची शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा पॉलीसी घेण्यास संदर्भाधिन दिनांक १९ ऑगस्ट, २००४ च्या शासन निर्णयान्वये तत्त्वतः मान्यता दिलेली आहे.

१.२ या योजने संदर्भातील सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करून योजनेची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार आता पुढीलप्रमाणे आदेश देण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

२.१ राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना व्यक्तिगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉंबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव प्रायोगिक तत्वावर स्विकारण्यात येत आहे.

२.२ राज्यातील महसूल विभागाकडील नोंदी प्रमाणे सर्व खातेदार (सुमारे १ कोटी) यांचेवतीने शासन त्यांच्या व्यक्तिगत अपघात व अपंगत्व यासाठी विमा पॉलिसी उतरवित आहे.

२.३ या योजने अंतर्गत विमा हप्त्याची (premium) एकत्रित रक्कम शेतकऱ्यांच्यावतीने शासन अदा करित आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांनी किंवा अन्य कोणत्याही संस्थेने त्यांच्यावतीने हया योजनेतर्गत स्वतंत्ररित्या विमा हप्त्याची रक्कम भरण्याची गरज नाही.

२.४ आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्श्युरन्स कंपनीच्या प्रस्तावानुसार प्रत्येक शेतकऱ्याला, मृत्यू झाल्यावर १ लाख रुपये व अपंगत्व आल्यास ५० हजार रुपये, याप्रमाणे नुकसान भरपाई प्राप्त होणार आहे. याकरिता प्रति शेतकरी रु.६/- प्रमाणे विमा हप्ता एका वर्षासाठी अनुज्ञेय राहणार आहे. यावर त्या-त्यावेळी लागू असणारा सेवाकर जास्तीत जास्त ८ टक्के पर्यंत शासन अदा करील.

२.५ ही योजना प्रथम प्रायोगिक तत्वावर, ज्या दिवशी शासनातर्फे धनादेश कंपनीला अदा करण्यात येईल त्या दिवसापासून तीन महिन्यांच्या कालावधीकरिता लागू करण्यात येत आहे.

२.६ या तीन महिन्याकरिता प्रति शेतकरी रु.१.५० याप्रमाणे विमा हप्ता शासनातर्फे भरण्यास मान्यता देण्यात येत आहे व त्याप्रमाणे विमा हप्त्याची रक्कम रु.१.५० कोटी अधिक लागू असलेल्या सेवाकराच्या जास्तीत जास्त ८ टक्के या प्रमाणे एकूण रु.१.६२ कोटी एवढी विमा हप्त्याची रक्कम अदा करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

३. यापूर्वी शेतकऱ्यांनी अथवा त्यांच्यावतीने अन्य कोणत्याही संस्थेने कोणतीही वेगळी विमा योजना लागू केली असल्यास, अथवा विमा उतरवला असल्यास त्याचा या योजनेशी काहीही संबंध राहणार नाही. या विमा योजने अंतर्गत मिळणारे लाभ स्वतंत्र असतील.

४. या शासन निर्णयासोबत विहित केलेली प्रपत्रे / कागदपत्रे वगळता अन्य कोणतीही कागदपत्रे शेतकऱ्यांनी वेगळ्याने सादर करण्याची आवश्यकता नाही, किंवा विमा योजने अंतर्गतच्या लाभासाठी विमा कंपनीकडे स्वतंत्रपणे अर्ज, कागदपत्रे सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

५. योजना कालावधीत संपूर्ण दिवसासाठी म्हणजेच विहित कालावधीतील प्रत्येक दिवसाच्या २४ तासासाठी ही विमा योजना लागू राहील. या कालावधीत शेतकऱ्याला केव्हाही अपघात झाला तरी तो विमा योजने अंतर्गत लाभासाठी पात्र राहील.

६. पॅलिंसी सुरु झालेल्या ३ महिन्यांच्या कालावधीत शेतकऱ्याचा अपघात झाल्यास सदर विमा योजनेअंतर्गत त्याच्या कुटूंबास अथवा त्यास घावयाची रक्कम, प्रस्ताव विमा कंपनीकडे प्राप्त झाल्यापासून १ महिन्यांच्या कालावधीत कंपनीने अदा करणे बंधनकारक राहील.

७. या योजनेअंतर्गत आवश्यक असणारी कागदपत्रे दर्शविणारी पुढील विवरणपत्रे या शासन निर्णयासोबत जोडलेली आहेत.

अ) योजनेचे स्वरूप, लाभ व पात्रता दर्शविणारी विवरणपत्रे -

i) विमा योजनेअंतर्गत मिळणारे लाभ

- प्रपत्र अ

ii) लाभार्थी पात्रतेच्या अटी व त्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे

- प्रपत्र ब

iii) विमा संरक्षणामध्ये समाविष्ट नसणा-या बाबी

- प्रपत्र क

ब) इतर आवश्यक कागदपत्रे व कार्यपध्दती -

iv) पुराव्यासाठी जोडावयाची कागदपत्रे

- प्रपत्र ड व इ

v) महसूल यंत्रणेने करावयाची कार्यपध्दती

- प्रपत्र ई

vi) विमा कंपनीने (आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स)

करावयाची कार्यपध्दती

- प्रपत्र फ

vii) क्लेम फॉर्म

- प्रपत्र म

८. सदर विमा योजनेचा कालावधी फक्त ३ महिन्यांचा असल्यामुळे या ३ महिन्यांच्या कालावधीत घडलेल्या अपघातांचे दावे अन्य कोणत्याही कारणास्तव नाकारण्याचा अधिकार विमा कंपनीस असणार नाही.

९. सर्व जिल्हाधिका-यांनी दर महिन्यास त्या त्या जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांच्या विविध अपघात विमा दाव्यांच्या प्रस्तावांचा आढावा घेऊन त्याबाबतचा अहवाल कृषि आयुक्त व विमा कंपनीस पाठवावा.

१०. आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि. यांनी सदर योजनेस स्थानिक वृत्तपत्रे, जाहीरातीद्वारे पुरेशी प्रसिध्दी देवून ती लोकप्रिय करावी.

११. सदर योजना प्रायोगिक तत्वावर राबविण्यात येत असून, योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये अथवा दावे अंतिम करण्यामध्ये काही शंका/अडचणी असतील तर त्या दूर करणे तसेच योजना, अंमलबजावणी यंत्रणांना व इतर सर्व संबंधितांना समजावून सांगण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि. यांनी पुढाकार घेवून संबंधित विभागीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी यांचेसमवेत बैठकांचे आयोजन करावे.

१२. कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सदर योजनेचे पूर्ण संनियंत्रण करायलाचे असून, आवश्यकतेप्रमाणे वेळोवेळी बैठका आयोजित करून, आढावा घेवून योजनेची परिणामकारक अंमलबजावणी होईल यासाठी कार्यवाही करावी.

१३. सदर योजना नवीन असल्यामुळे योजनेमध्ये कोणतेही बदल, सुधारणा इत्यादिचे अधिकार शासनास रहातील. शासन यासाठी आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीशी आवश्यकतेप्रमाणे सल्लामसलत करील.

१४. या विमा योजनेतर्गत नुकसान भरपाईची रक्कम अदा करण्याबाबत विमा कंपनी, लाभार्थी अथवा शासकिय यंत्रणा यामध्ये वाद निर्माण झाल्यास त्याबाबत समाधानकारक तोडगा काढण्यासाठी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्या अध्यक्षतेखालील समिती निर्णय घेईल. सदर समितीमध्ये विमा कंपनीचे प्रतिनिधी व संबंधित महसूल विभागातील अतिरिक्त आयुक्त हे इतर दोन सदस्य राहतील.

१५. चालू वित्तीय वर्षासाठी (सन २००४-०५) आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीकडे शेतकऱ्यांना विमा उतरविण्यासाठी विमा हप्ता व त्यावरील सेवाकर यासाठी रु. १.६२ कोटी (रुपये एक कोटी बासष्ट लक्ष फक्त) इतकी तरतूद याद्वारे मंजूर करून या आदेशान्वये वितरीत करण्यात येत आहे.

१६. यावरील खर्च "मागणी क्रमांक-डी-२, २४०१, पिकसंवर्धन-११०- पिक विमा राज्य योजनांतर्गत योजना, (००) (०६) शेतकऱ्यांसाठी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२-७) - ४३ अधसहाय या लेखाशिर्षाखालील मंजूर अनुदानातून खर्ची टाकण्यात यावा.

१७. अवर सचिव (प्रशासन-३), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय यांना याबाबत आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर रक्कम कोषागारातून काढून रेखांकित घनादेशाद्वारे आय.सी.आय.सी. आय. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांना अदा करावी.

१८. हे आदेश गृह विभाग, महसूल व वन विभाग, नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ५१२/ ०४/ व्यय १ दि.१८.१२.०४ आणि अर्थोपाय कार्यासनाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-५२५/अर्थोपाय, दिनांक ३०.१२.२००४ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(श.रा.तांबे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव
- २) प्रधान सचिव, मा.मुख्यमंत्री सचिवालय
- ३) सचिव, मा.उपमुख्यमंत्री कार्यालय
- ४) खाजगी सचिव, मा.मंत्री, कृषि, व जलसंधारण
- ५) खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, कृषि
- ६) खाजगी सचिव, मा. मंत्री व राज्यमंत्री, फलोत्पादन
- ७) सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा.मुख्यसचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
- ९) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव (महसूल व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
- १२) प्रधान सचिव, गृह विभाग, (अ व सु) मंत्रालय, मुंबई
- १३) सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग
- १४) मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग
- १६) सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि भवन, नवी दिल्ली.
- १७) सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा), नवी दिल्ली
- १८) आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९) आयुक्त, सहकार आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

- २०) व्यवस्थापकिय संचालक, आय.सी.आय.सी.आय. लॉन्गर्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी,
झेनिथ हाऊस, केशवराव खाडे मार्ग, महालक्ष्मी, मुंबई ४०००३४.
- २१) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- २२) सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- २३) अधिदान व लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २४) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, १ नगीनदास रोड, मुंबई-२३
- २५) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
- २६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
- २७) विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- २८) संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
- २९) मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३०) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३१) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३२) सर्व व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- ३३) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
- ३४) सर्व अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३५) सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग (कृषि उपविभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ३६) निवड नस्ती ११ अ

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र.

प्रपत्र-अ

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना
विमा योजनेतर्गत मिळणारे लाभ

<u>विषय</u>	<u>नुकसान भरपाई</u>
अ) अपघाती मृत्यू	रु.१०००००/-
ब) अपघातामुळे २ डोळे अथवा २ अवयव निकामी होणे.	रु.१०००००/-
क) अपघातामुळे १ डोळा व १ अवयव निकामी होणे.	रु.१०००००/-
ड) अपघातामुळे १ डोळा अथवा १ अवयव निकामी होणे	रु.५००००/-

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र.

प्रपत्र-ब

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

लाभार्थी पात्रतेच्या अटी व त्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे

- १) महाराष्ट्र राज्यातील १५ ते ७० वयोगटातील महसूल नोंदी नुसार असलेला खातेदार शेतकरी.
- २) शेतकरी म्हणून त्याचे नावाचा समावेश असलेला ७/१२ किंवा ८-अ नमुन्यातील उतारा.
- ३) शेतक-यांचे वारस म्हणून गावकामगार तलाठ्याकडील गांव नमुना नं.६ क नुसार मंजूर झालेली वारसाची नोंद.
- ४) शेतक-यांच्या वयाच्या पडताळणीकरिता शाळा सोडल्याचा दाखला / रेशनकार्ड / निवडणूक कार्ड / शाळेच्या मुख्याध्यापकाचे प्रमाणपत्र / ग्रामपंचायतीचे प्रमाणपत्र यापैकी कोणतेही एक प्रमाणपत्र.

शासन निर्णय, कृषि व पशु विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र.

प्रपत्र-क

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

विमा संरक्षणामध्ये समाविष्ट नसणा-या बाबी

- १) सध्याचे अपंगत्व .
  - २) आत्महत्येचा प्रयत्न , आत्महत्या किंवा जाणीवपूर्वक स्वतःला जखमी करून घेणे.
  - ३) गुन्ह्याच्या उद्देशाने कायद्याचे उल्लंघन करतांना झालेला अपघात.
  - ४) अंमली पदार्थांच्या अमलाखाली असतांना झालेला अपघात.
  - ५) नैसर्गिक मृत्यू.
  - ६) भ्रमिष्टपणा.
-

प्रपत्र-४

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

पुराव्यासाठी सादर करावयाची कागदपत्रे

अ.क्र.	अपघाताचे स्वरूप	आवश्यक कागदपत्रे
१	रस्त्यावरील अपघात	प्रथम माहिती अहवाल, स्थळ पंचनामा, चौकशी अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल.
२	रेल्वे अपघात	प्रथम माहिती अहवाल, चौकशी अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल, रेल्वे इंजिन वाहकाचे अपघाताबाबतचे सूचनापत्र.
३	पाण्यामुळे बुडून अपघात वा जंतू नाशक अथवा अन्य कारणांमुळे विषबाधा	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल / रासायनिक विश्लेषण अहवाल
४	विजेचा धक्का वा विज पडून अपघात.	प्रथम माहिती अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल, म.रा.वि.मं.पंचनामा, पोलीस पाटील अहवाल
५	खून	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल.
६	उंचावरून पडून झालेला अपघात वा मृत्यू.	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल, पोलीसांचा अंतिम अहवाल.
७	सर्पदंश	पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल.
८	नक्सलाईटकडून झालेल्या हत्येसंदर्भात.	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल, नक्सलाईट हत्येसंदर्भातील कार्यालयीन कागदपत्रे.
९	जनावरांच्या चावण्यामुळे (रेबीज)अपघात / मृत्यू.	औषधोपचाराची कागदपत्रे, स्थळ पंचनामा, चौकशी अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल.
१०	दंगल	प्रथम माहिती अहवाल, पोलीस पाटील अहवाल, मृत्यू विश्लेषण अहवाल, दंगलीबाबतची कार्यालयीन कागदपत्रे
११	अन्य कोणतेही अपघात	प्रथम माहिती अहवाल / पोलीस पाटील अहवाल

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र

प्रपत्र-इ

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

पुराव्यासाठी सादर करावयाची कागदपत्रे - अपंगत्व लाभ

- १) अपंगत्व अथवा अवयव निकामी होण्याचे कारणाबाबतचे डॉक्टरांचे प्रमाणपत्र अथवा दवाखान्याच्या नोंदी व प्रमाणपत्र.
- २) प्राथमिक आरोग्य केंद्र / उपकेंद्राचे प्रमाणपत्र, जिल्हा शल्य चिकित्सकाच्या प्रतिस्वाक्षरीसह.

शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्र.एनएआयएस-१२०४/सीआर-१६६/११-अ,
दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र.

प्रपत्र-ई

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

महसूल यंत्रणेने करावयाची कार्यपद्धती

- १) अपघाती घटना घडल्यानंतर संबंधित शेतकरी अथवा त्यांचे कुटुंबिय, क्लेम फॉर्म व इतर कागदपत्र एक आठवड्यामध्ये संबंधित तलाठ्यास सादर करील.
- २) पुढील १ आठवड्यामध्ये सदर तलाठी शेतकऱ्याने एखाद्या अथवा काही कागदपत्रांची पूर्तता केलेली नसल्यास स्वतः शासन निर्णयासोबत विहित केलेल्या सर्व कागदपत्रांची आवश्यकतेनुसार पूर्तता करून ७-१२,८-अ, नुसार तो खातेदार असल्याच्या प्रमाणपत्रासह विमा दाव्याचा प्रस्ताव तहसिलदारास सादर करील.
- ३) प्राप्त प्रस्तावाची तपासणी करून सदर प्रस्ताव तहसिलदार त्यांच्या प्रमाणपत्रासह सरळ आय.सी.आय.सी.आय. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि.झेनिथ हाऊस, केशवराव खाडे मार्ग, महालक्ष्मी, मुंबई ४००३४ यांचेकडे एक आठवड्यात पाठवतील व त्याची एक प्रत जिल्हाधिकाऱ्यांना सादर करतील.
- ४) संबंधित शेतकऱ्याचे अथवा कुटुंबियाचे बँकेत खाते नसल्यास, नवीन खाते शक्यतो जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या नजिकच्या शाखेत उघडून त्याचा तपशिल, आय.सी.आय.सी.आय. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीस कळविण्याची जबाबदारी संबंधित तहसिलदारांची राहिल.

प्रपत्र-फ

शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना

विमा कंपनीने (आय.सी.आय.सी.आय.लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स) करावयाची कार्यपद्धती

- १) तहसिलदारांकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर विमा कंपनीने एक महिन्यामध्ये (३० दिवस) नुकसान भरपाई रक्कमेचा धनादेश संबंधित शेतकरी/त्यांचे कुटुंबियांच्या, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक अथवा राष्ट्रीयकृत बँकेच्या शाखा व्यवस्थापकाकडे जमा करावा. त्यानंतर संबंधित शाखा व्यवस्थापकांनी शेतकऱ्याच्या/त्यांच्या कुटुंबियांच्या खात्यामध्ये तात्काळ ही रक्कम जमा करावी.
- २) विम्याच्या दाव्याची रक्कम विमा कंपनीने कोणत्याही शासकीय यंत्रणेकडे न देता सरळ विमाधारकाच्या बँक खात्यामध्ये जमा करावी.
- ३) संबंधित शेतकऱ्यांचे अपघातामध्ये निधन झालेले असल्यास त्यांच्या कुटुंबियांस दाव्याची रक्कम पुढील प्राधान्यानुसार अदा करावी.

- अ) मृत शेतकऱ्यांची पत्नी
- ब) मृत शेतकऱ्याची अविवाहीत मुलगी
- क) मृत शेतकऱ्याची आई
- ड) मृत शेतकऱ्याचे मुलगे
- ई) मृत शेतकऱ्याची नातवंडे
- फ) मृत शेतकऱ्याची विवाहीत मुलगी

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- एनओआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११ अ
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक ३१ मार्च, २००५

वाचा : १) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्रमांक एनएआयएस १२०४/प्र.क्र.१६६/११-अ,
दि. १९ ऑगस्ट, २००४

२) शासन निर्णय, कृषि व पदुम विभाग क्रमांक-एनओआयएस-१२०४/ प्र.क्र. १६६/
११-अ, दिनांक ५ जानेवारी, २००५

प्रस्तावना :-

राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना शेती व्यवसाय करताना होणारे तसेच अन्य अपघातापासून संरक्षण मिळण्यासाठी शेतकरी व्यक्तिगत अपघात विमा योजना क्रमांक १ येथील शासन निर्णयान्वये प्रयोगिक तत्वावर सुरु करण्यात आलेली आहे. क्रमांक-२ येथील शासन निर्णयान्वये सदर योजनेबाबतच्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. तसेच आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीकडून यासाठी एकत्रित विमा पॉलिसी घेण्यात आलेली आहे. सदर विमा पॉलिसी दिनांक १० जानेवारी, २००५ ते दि. ९ एप्रिल, २००५ या तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी अंमलात असून, त्या कालावधीचा विमा हप्ता रु. १.६२ कोटी कंपनीस वितरित करण्यात आलेला आहे. सदर विमा पॉलिसी व योजना दि. १० एप्रिल, २००५ पासून दिनांक ९ एप्रिल, २००६ कालावधीसाठी चालू ठेवणे व त्यासाठी विमा कंपनीस विमा हप्त्याची देय रक्कम देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांना व्यक्तिगत अपघातापासून संरक्षण देण्यासाठी आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीचा प्रस्ताव प्रायोगिक तत्वावर स्विकारून योजना चालू ठेवण्यास शासनाने संदर्भाधीन दि. ५ जानेवारी, २००५ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिलेली आहे. सदर योजना दिनांक १० एप्रिल, २००५ ते दिनांक ९ एप्रिल, २००६ या कालावधीसाठी पुढे चालू ठेवण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. वरील प्रयोजनार्थ या कालावधीसाठी देय असलेली रु. ६ कोटी एवढी एक वर्ष विमा हप्ता रक्कम तसेच जास्तीत जास्त ८ टक्के या दराने होणारे सेवाशुल्क ०.४८ कोटी याप्रमाणे एकूण रु. ६.४८ कोटी (रुपये सहा कोटी, अठ्ठ्याळीस लाख फक्त) एवढी रक्कम आय.सी.आय.सी.आय. लॉबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनीस याद्वारे मंजूर करून, या आदेशान्वये वितरित करण्यात येत आहे.

३. सदर योजना व विमा पॉलीसी दि. १० एप्रिल, २००५ ते दि. ९ एप्रिल, २००६ या कालावधीसाठी लागू राहिल. संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचना व कार्यप्रणाली यामध्ये काहीही बदल होणार नाही. त्या कायम रहातील.

४. यावरील खर्च "मागणी क्रमांक-डी-२, २४०१, पिकसंवर्धन-११०- पीक विमा राज्य योजनांतर्गत योजना, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (००) (०६) शेतकरी अपघात विमा योजना (२४०१ ४४२- ७)- ४३ अर्थसहाय योजनांतर्गत / दत्तमत या लेखाशिर्षाखालील सन २००४-०५ च्या मंजूर अनुदानातून खर्ची टाकण्यात यावा.

५. अवर सचिव (प्रशासन-३), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय यांना याबाबत आह्वरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर रक्कम कोषागारातून काढून रेखांकित घनादेशाद्वारे आय.सी.आय.सी. आय. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांचे नावे काढण्यात यावा.

६. सदर शेतकरी व्यक्तीगत अपघात विमा योजनेचा आढावा घेणे क्रमःप्राप्त आहे. त्यादृष्टाने विशिष्ट कालावधीत शेतकऱ्यांचे घडलेले अपघात व त्यांच्या विमा पूर्ततेबाबतचा सविस्तर अहवाल आय.सी.आय.सी. आय. लोबार्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., मुंबई यांनी शासनास सादर करावा. तसेच याबाबतचा त्रैमासिक अहवाल सुध्दा प्रत्येक तिमाहीनंतर शासनास सादर करावा.

७. हे आदेश नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-११७/ व्यय- १, दि. ३० मार्च, २००५ आणि अर्थोपाय कार्यासनाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-८५३/अर्थोपाय, दिनांक ३१ मार्च, २००५ अन्वये मिळालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(अ.रा.जगताप)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव
- २) प्रधान सचिव, मा.मुख्यमंत्री सचिवालय
- ३) सचिव, मा.उपमुख्यमंत्री कार्यालय
- ४) खाजगी सचिव, मा.मंत्री, कृषि, व जलसंधारण
- ५) खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री, कृषि
- ६) खाजगी सचिव, मा. मंत्री व राज्यमंत्री, फलोत्पादन
- ७) सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ८) मा.मुख्यसचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
- ९) अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

- १०) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान सचिव (महसूल व वन विभाग) मंत्रालय, मुंबई
- १२) प्रधान सचिव, गृह विभाग, (अ व सु) मंत्रालय, मुंबई
- १३) सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग
- १४) मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग
- १५) सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि आणि सहकार विभाग), कृषि भवन, नवी दिल्ली.
- १७) सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा), नवी दिल्ली
- १८) आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १९) आयुक्त, सहकार आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- २०) व्यवस्थापकिय संचालक, आय.सी.आय.सी.आय. लॉन्गवर्ड जनरल इन्शुरन्स कंपनी, झेनिथ हाऊस, केशवराव खाडे मार्ग, महालक्ष्मी, मुंबई ४०००३४.
- २१) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
- २२) सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
- २३) अधिदान व लेखा अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
- २४) महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, १ नगीनदास रोड, मुंबई-२३
- २५) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
- २६) महालेखापाल (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर.
- २७) विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- २८) संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
- २९) मुख्य सांख्यिकी, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- ३०) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३१) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३२) सर्व व्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
- ३३) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य
- ३४) सर्व अधिक्षक कृषि अधिकारी / कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ३५) सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग (कृषि उपविभाग), मंत्रालय, मुंबई.
- ३६) अवर सचिव, (प्रशासन-३) कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (५ प्रती)
- ३७) निवड नस्ती ११ अ